گفتوگۆی کۆیلەو خاوەنەکەی … و نەژاد عزیز سورمێ :

لە ئەدەبی دێرینەوە

(ئەم گفتوگۆیە نموونەیەکە لەو ئەدەبەی وێنەی داتەپینی شارستانی و کۆمەڵایەتی ئەوان سەردەمان ، سەرەتای هەزارەی یەکەمی پ. ز دەردەبڕێ) – وەرگێڕ

خاوەن کۆیلە : گوێ بگرە کۆیلە !
کۆیلە : بەڵێ گەورەم ، گوێم لێتە
خاوەن کۆیلە : پەیتوونەکەم ئامادەکە و بیهێنە! دەمەوێ بۆ کۆشك بچم .
کۆیلە : بڕۆ گەورەم ، بڕۆ
هەموو ئارەزووت دێتە دی ،
بەختت یار و پاشا چاوی لێت دەبێ .
خاوەن کۆیلە : نا کۆیلە نا .. ناچمە کۆشك
کۆیلە : مەچۆ گەورەم مەچۆ
پاشا بە ئیشت دەنێرێ
لەوێ لە خاکێکی غەریب کە نایناسی
بە دیلت دەگرن
شەو و ڕۆژ ماندوو هیلاك..
خاوەن کۆیلە : گوێ بگرە کۆیلە !
کۆیلە : ئەوەتا گەورەم گوێم لێتە
خاوەن کۆیلە : هەر ئێستا ئاوم بۆ بێنە دەستم بشۆم
دەمەوێ نان بخۆم .
کۆیلە : بخۆ گەورەم بخۆ
خواردنی ڕێك و پێك دڵ دەکاتەوە
خواوەند (شەمەش)یش لە خوانی وا ئامادەیە
کە بەشادی و بە دەستی پاکەوە دەخورێ .
خاوەن کۆیلە : نەخێر ئەی کۆیلە نان ناخۆم !
کۆیلە : مەخۆ گەورەم مەخۆ
بنیادەم دوای خواردن هەر برسی دەبێتەوە
دوای خواردنەوەیش تینوو ..
خاوەن کۆیلە : بەر ئەمرم بە کۆیلە ، بەرئەمرم بە !
کۆیلە : بەڵێ گەورەم ئەوەتام ، بەرفەرمانتم

خاوەن کۆیلە : بڕیارم داوە شۆڕشێك بەرپا بکەم
کۆیلە : بیکە گەورەم بەرپای کە
چی بەسەر گەوهەرتان دادێ
کێ دەتداتێ و تێرت دەکا ؟
بیکە گەورەم ، شۆڕشێك بەرپا بکە .
خاوەن کۆیلە : نا کۆیلە نا ، شۆڕش ناکەم
کۆیلە : مەیکە گەورەم مەیکە !
ئەوەی شۆڕش بەرپا بکا ئازار دەکێشێ و
زیندانیی دەکرێ و جەستەی دەشێوێنرێ .
خاوە کۆیلە : بەر ئەمرم بە کۆیلە ، بەرئەمرم بە !
کۆیلە : ئەوەتام گەورەم بەرفەرمانتم ..
خاوەن کۆیلە : دەمەوێ ئافرەتێکم خۆش بوێ
کۆیلە : بیکە گەورەم بیکە!
ئەوەی ئافرەتی خۆش بوێ
ئێش و ماندوویەتی
لەبیر نامێنێ .
خاوەن کۆیلە : نا کۆیلە نا ، دڵداری ناکەم
کۆیلە : مەیکە گەورەم ، دڵداری مەکە
ئافرەت بیرە
ئافرەت خەنجەرێکی ئاسنینە
ملی پیاو دەپەڕێنێ ..
خاوەن کۆیلە : بەر ئەمرم بە کۆیلە بەر ئەمرم بە !
کۆیلە : بەڵێ گەورەم بەڵێ ، ئەوەتا گوێم لێتە ..
خاوەن کۆیلە : ئاوم بۆ بێنە دەستم بشۆم
دەمەوێ قوربانییەك بۆ خوداوەند بکەم
کۆیلە : بیکە گەورەم بیکە !
ئەوەی قوربانی بۆ خوداوەند بکا
قەرز دەخاتە سەر قەرز و بەختی یار دەبێ ..
خاوەن کۆیلە : نا کۆیلە نا قوربانی ناکەم
کۆیلە : مەیکە گەورەم ، قوربانی مەکە !
دەتوانی خوداوەند ڕابێنی
کە پێویستی بە نوێژ و قوربانی دەبێ
دوات بکەوێ .
خاوەن کۆیلە : بەر ئەمرم بە کۆیلە !
کۆیلە : بەڵێ گەورەم بەڵێ
خاوەن کۆیلە : دەمەوێ چاکەی بکەم
زەوییەکەم بکەم بە سەدەقە و

خۆراك بە وڵاتەكەم بدەم
كۆیلە : بیكە گەورەم بیكە !
ئەوەی خۆراك بە وڵاتەكەی دەدا
جێ هەمووی بۆ خۆی دەبێ و
قازانجی فرەی پێ دەگا .
خاوەن كۆیلە : نا كۆیلە نا ، خۆراك نادەمە وڵاتەكەم
كۆیلە : مەیدە گەورەم مەیدە !
بەخشش وەك دڵداری وایە
وەك لەدایك بوونی مناڵە
دانەوێڵەت دەخۆن و نەفرەتیشت بۆ دەنێرن !
خاوەن كۆیلە : بەر ئەمرم بە كۆیلە ، بەر ئەمرم بە !
كۆیلە : ئەوەتا گەورەم بەرفەرمانتم .
خاوەن كۆیلە : دەمەوێ یارمەتی وڵاتەكەم بدەم
كۆیلە : بیدە گەورەم
ئەوەی یارمەتی وڵاتەكەی بدا
چاكەی دەگاتە مەردۆخی خوداوەند ..
خاوەن كۆیلە : نا كۆیلە نا
هیچی وا ناكەم یارمەتی وڵاتەكەمی تیا بێ
كۆیلە : مەیكە گەورەم مەیكە !
بەسەر هەوارە دێرینەكانا تێپەڕە
سەیری كەللەسەری ئێستا و ڕابردوو بكە
كامیان شەڕانی و كامەیان چاكەخواز ؟
خاوەن كۆیلە : بەر ئەمرم بە كۆیلە ، بەر ئەمرم بە !
كۆیلە : بەڵێ گەورەم بەڵێ
خاوەن كۆیلە : ئێستا لە دونیا چ باشە ؟
ملی تۆ و ملی خۆم پەل دەدەم
یا هەردووكمان خۆمان بە ئاوێ دادەدەین
ئا ئەمەیە شتی باش
لێرەدا (خاوەن كۆیلە) ڕای خۆی گۆڕی و
بە كۆیلەی وت :
نەء كۆیلە نەء تەنیا تۆ دەكوژم !
مەرگی تۆ بە پێش خۆم دەخەم
كۆیلە وەڵام دەداتەوە : داخۆ گەورەم
لە دوای منەوە ، تۆ دەتوانی
تەنانەت
سێ ڕۆژیش بژی ؟

و : نەژاد عزیز سورمە

▪له – تەها باقر – (مقدمه فی الادب العراقی القدیم) ـەوه بەغدا 1976 کراوە بە کوردی .

کۆمۆنیزمی کرێکاری و کێشەی حزب-18- … ئاسۆ کمال

حزب وەک میتافۆری کارەکتەرێکی ئەفسانەیی
بەشی ١٨ لە کتێبی "کێشەکانی کۆمۆنیزمی سەردەم" لە نوسینی ئاسۆ کمال

باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری لەم لێکۆڵینەوەدا پێویستە لە بەرئەوەی کە ؛
یەکەم؛ نمونەیەکمان دەداتە لە تێگەیشتن و کارەکتەری کۆمۆنیزمی کۆتایی سەدەی بیست، کە ڕەخنەی لە کۆمۆنیزمی سۆڤیەت و چین هەیە و خۆی وەک کۆمۆنیزمی کرێکار پێناسە دەکا. حزب لەم کۆمۆنیزمەدا مەسەلەیەکی پرۆبلماتیک و گرێییە. ئێمە بە لێکۆڵینەوە لەم کێشەی حزبە دەتوانین پەیوەندی ئەم جۆرە لە کۆمۆنیزم بە مێژووی بزوتنەوەی کۆمۆنیستیەوە بناسین. هاوکات لە کێشەکانی ئەم هەوڵانە تێبگەین کە کۆمۆنیستە جۆراوجۆرەکان لە سەدەی بیستدا داویانە بە دروستکردنی کۆمۆنیزمێکی نوێ. ئەم هەوڵانە چونکە لە چوارچێوەی تێگەیشتنی مێژووی بەلشەفیزم و جۆرەکانی تری سۆشیالیزمی دەوڵەتیدا بوە هەمان تێگەیشتنیان لە خەباتی چینایەتی و حزب داوە بەدەستەوە و بەم پێیەش نەیانتوانیوە لەو چوارچێوە مێژوویی و فکرییەی سۆشیالیزمی دەوڵەتی تێپەڕن، کە لە بەشەکانی پێشودا باسمان کرد.
دووەمیش؛ باسکردن لە کۆمۆنیزمی کرێکاری باسکردنە لە مێژووی چوار دەیەی چالاکی سیاسی ئێمە لە کوردستانی عێراق . دەمانەوێ دەرس و تەجروبە و تێگەیشتنی خۆمان لە کۆمۆنیزمی کرێکاری بخەینەڕوو تا بزانین کێشەکانی ئەم کۆمۆنیزمی سەردەمە لەچیدایە و سەرچاوەی بێ توانایی و لاوازی و کەم کاریگەری ئەم چالاکیە سیاسی و جەماوەریانەمان لە چیدابوە لە ململانێ لەگەڵ حزبە ناسیونالیستە سەرمایەدارەکانی کوردستاندا.

بەشێوەیەکی شەخسی من وەک بەشدارێکی ئەم بزوتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاریە کاتێک باسی کێشەکانی ئەم بزوتنەوەیە دەکەم، ئەمە ڕەخنەیەکە لە بۆچونەکان و پراتیکی شەخسی خۆشەم. بەڵام لە لێکدانەوەکانم لەم کۆمۆنیزمەدا بەلایەنیەکی زانستیانەم ڕەچاوکردوە . بێگومان ڕەخنەگرتن لەکارێک کە سێ دەیە خەریکیم ئاسان نیە ، بەڵام فاکت و زانست دەموچاوێکی شەخسی نیە، و یۆنیڤێرساڵە.

کۆمۆنیزمی کرێکاری لە ئێراندا

لە پەیوەند بە کۆمۆنیزمی کرێکاریەوە لە ئێراندا ، ئەمە باسی مەسەلەیەک دەکەین کە پەیوەستە بە لێکۆڵینەوەکانی ئەمەوە ، کە ئەویش باسی حزبە. لێرەدا باسی دەوڵەت ناکەین چونکە ئەم کۆمۆنیزمە لە ئێران و عێراقدا بەدەسەڵات نەگەیشتوە، یان نەبوە بە بزوتنەوەیەکی جەماوەری کە مەسەلەی دەوڵەتی لە ئەجێندادابێت. هەربۆیە وەک لە باسی سۆشیال دیموکراتی و بەلشەفیزم باسی دەوڵەت و سیاسەت و کارەکانی ئەوانمان لە ئاستی کۆمەلایەتی و جۆری دەوڵەتدا کرد لێرەدا جێگای باسی دەوڵەت لەئارانیە. تەنیا باسی جۆری ئەم حزبە و جێگای ئەم حزبە لە تێگەیشتنی مەنسور حیکمەتدا، کەکۆمۆنیزمی کرێکاری کە وەک کۆمەڵێک بیروبۆچونی تایبەت بە ئەو خۆی ناساندوە ،وە هەروەها پەیوەندی ئەم حزبە لەگەڵ چەپێک کە لە ئێراندایە دەکەین. چەپ واتە ئەو ڕیکخراو و گروپانەی لە نێو بزوتنەوەی کۆمۆنیستی ئێراندا بوون و دەوری بەکردوە و چالاک بوو لە ڕوخانی شادا، لە ڕیگەی مانگرتنە کرێکاریەکانەوە پەیوەندیان بە کرێکاران و شوراکانەوە لەکاتی شۆڕشی ئێراندا.

بەپێی بۆچونەکانی مەنسور حیکمەتیش کێشەی سێ دەیەی سەدەی بیستی ئەم جۆرە لە کۆمۆنیزم بریتی بوە لە دوو کێشەی سەرەکی یەکەمیان دروستکردنی حزبی سیاسی و دووەمیان خۆجیاکردنەوە لەچەپ.
مەنسور حیکمەت دوای سێ دەیە لەکۆنگرەی سێهەمدا لە ساڵی ۲۰۰۰دا دەڵێ:” هاوڕێیان ! ئەمە دەمانەوێت “حزبی سیاسی “پیک بهێنین و باوەڕتان بێت کە تائێستا پیکمان نەهێناوە، خەریکە پێکی دەهێنین.. ئەمە دەبێت یەک ” حزبی سیاسی”دروست بکەین. حزبی سیاسی کلیلی مەسەلەکەیە.”.. ” بەبڕوای من لەم ڕێڕەودا زۆر چوینەتە پێشەوە ، دەوریەک کە ئەمە لەچەپی تائێستامان گرتوە زۆرە. بەداخەوە هێشتا زیاتر لەوان نزیکترین. هێشتا بەداخەوە زیاتر لەو چەپە نزیکترین تا لە ئەرکەکانمان.”*1

پرسیارێکە لێرەدایە ئەوەیە بۆچی پاش سێ دەیە ئەم بزوتنەوەی

کۆمۆنیزمی کرێکاریە ناتوانێ حزبی سیاسی دروست بکا؟ ئایا کێشەکە لە کوێدایە؟

کێشەی تێگەیشتنی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە حزب و بە توانایی لە دروستکردنی حزبی سیاسیدا، پەیوەستی بە لێکۆڵینەوەیە لە ڕێگەی شیتەڵکردنی پرۆسەی ٤٠ ساڵەی دروستکردن و جیابونەوەی حزب و گروپەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری و هەروەها پەیوەست کردنەوەی ئەم کێشەیە بە سەرچاوە مێژوویەکەی کێشەی کۆمۆنیزمی سەردەم، کە کۆمۆنیزمی کرێکاری بەشێکە لێی.

ئەم بزوتنەوەیە سەرەتا پرۆسەی گەڕانەوەی بە "مارکسیزمی شۆڕشگێڕ"ی دیاری کرد بە خۆجیاکردنەوە لە چەپی پۆپۆلیست و ریڤیژینست،وە بەم هەنگاوە هەم بە بەرنامە و هەم بە حزبی کۆمۆنیستی ئێران گەیشت.

بەڵام پاش ماوەیەک ئەم خۆجیاکردنەوەیە بە کافی نازانرێ و لە ڕیزەکانی حزبی کۆمۆنیستدا دیسانەوە خۆجیاکردنەوەی لە ناسیونالیست و چەپی هەڵبژارد تاکو بە کۆمۆنیزمی کرێکاری گەیشت.

بەڵام دوای ماوەیەک ئەم بەرنامە و حزبە کۆمۆنیستیە کرێکاریەش نەیتوانی لە چەپ ڕزگاری بکا و دیسانەوە بانگەوازی گەیشتن بە حزبی سیاسی کرد.

لەکاتێکدا بڕیاربوو بە بەرنامەی حزبی کۆمۆنیستی ئێران و ڕاگەیاندنی ئەو حزبە ، وە دواتر بە بەرنامەی دنیایەکی باشتر و حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری، وەڵامی کێشەی دابڕان لە چەپی پێبدرێتەوە.

بەڵام دەبینین دیسانەوە هەمان دیاردەی چەپ بەردەوامە، وە تا کۆنگرەی سێهەمیش هەروا نیشان دەدرێ کە چەپ لەناو کۆمۆنیزمی کرێکاریدا لە سونەت و پراتیکدا ماوەتەوە.

دوای مەنسور حیکمەتیش ئەم پرۆسەی جیابوونەوە ناو خۆیانەی کۆمۆنیزمی کرێکاری هەمووی ناوی پرۆسەی سیاسی بونەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری و گەیشتن بە حزبی سیاسی و جیابونەوە لە چەپ وەردەگرێ.

ئەمە پرۆسەیە تا ئێستاش بەردەوامە و بێ کۆتاییە.

پرسیاری سەرەکی ئەوەیە ئایا ئەم پرۆسەی ڕۆشنبونەوە و جیابونەوەی لەچەپ کە ٣٠ ساڵە دوبارە دەبێتەوە، بەرئەنجامی چ دەرک و تێگەیشتنێکە لە حزب؟

پێویستە بزانین ئەم سوڕانەوە لە بازنەی بەتاڵی حزب و چەپدا لە کوێوە سەرچاوە دەگرێ و ئێستا بە کوێ گەیشتوە؟

بۆ وەڵامی ئەم پرسیارانە دەبێ سەیری ئەو مەسەلە سیاسی و کێشانە بکەین کە خەباتی چینایەتی لە ئێران لەگەڵی بەرەو ڕوبوە، وەک شۆڕشی ١٩٧٩ ئێران و مەسەلەی کۆمەڵە و خەبات دژی جمهوری ئیسلامی.

ئەم لەبەراورد بەم مەسەلە و دیاردە کۆمەڵایەتیانەی خەباتی چینایەتی دەتوانین لە ناوەڕۆکی ئەم هەوڵانەی کۆمۆنیزمی کرێکاری تێبگەین و هەڵیسەنگێنین. لێرەدا پابەندین بەو تێڕوانینە ماتریالیستە کە،بزوتنەوەکان دەبێ بەپێی ئەوەی لە واقیعدا چین هەڵیانسەنگێنین نەک بەپێی ئەوەی چی لەسەر خۆیان دەڵێن.

شۆڕشی ئێران

“شۆڕشی ١٩٧٩ کە ڕژێمی شای ئێرانی ڕوخان، تاڕادەیەکی زۆر مەزنترین شۆڕشی هەفتاکانە، وە بە ناونیشانی یەکێک لە ترسناکترین شۆڕشەکۆمەڵایەتیەکانی سەدەی بیست دەچێتە مێژووەوە..پیاوانی دینی ئیسلام تیایدا بەشێوەیەکی ڕێکخراو لە باری سیاسیەوە چالاک بون،وە جێگایەکی کۆمەڵایەتی بێ وێنەیان هەبوو لەچاو هەرشوێنێکی تری دنیای ئیسلامی و تەنانەت لە چوارچیوەی مەزهەبی شیعەشدا..هاوکات توخمێکی نوێی ئەم شۆڕشە مۆرکی ئایدیۆلۆژیەکەی بوو کە شکۆڵەکی “چەپ”ی سێکولار ،وە بەتایبەت سۆشیالیست و کۆمۆنیستی هەبوو، وە دەوری ئەم چەپە تەقلیدیە ئامادەبوو بەکردەوە و چالاک بوو لە ئێراندا، دەوری لەڕوخانی شادا، لە ڕێگەی مانگرتنە کرێکاریەکانەوە بۆ نمونە، بە هیچ شێوەیەک کەم نەبوو.”*2
سەرەڕای ئەم هێزە کۆمەڵایەتیەی چەپ و کرێکاران و ئامادەیان لەم شۆڕشەدا بەڵام ئیسلامی سیاسی دەتوانێ دەسەڵاتی خۆی بسەپێنێ و چەپ و کرێکاران سەرکوت دەکرێن. شکستی چەپ و کرێکاران شکستی هەموو ئەم بزوتنەوەیەیە ، بەهەموو گروپ و حزبەکانیەوە.

کۆمۆنیزمێک لە ساڵی ١٩٧٩ ئێراندا دەیتوانی پێشڕەو بێ کە بەر بە دامەزراندنی جمهوری ئیسلامی ئێران بگرێ، نەک خاڵی جیاکردنەوەی تیۆری خۆی لە چەپی ئەوکات دیاری بکا. بزوتنەوەی کرێکاری و کۆمۆنیستی لەو دەورەیەدا شکستی هێنا، نەک لەبەرئەوەی کە تیۆری ماوی و سۆقیەتی بەسەریدا زاڵ بوو، بەڵکو لەبەرئەوەی خاوەنی ئەو خۆوشیاریە سۆشیالیستیە نەبوو، چ لە نێو گروپی ڕۆشنبیرانی و چ لە نێو جەماوەری کرێکاراندا، کە دەبێ هەموو توانای شۆڕشگێڕانەی چینی کرێکار و گروپە ڕۆشنبیرە چەپەکان بخرێتەکار بۆ تێکشاندنی دژە شۆڕش کە جمهوری ئیسلامی و خومەینیە.

ئایا کۆکردنەوەی ئەو هێزەی چەپ و کرێکاران دژی جمهوری ئیسلامی نەیدەتوانی ببێتە حزبێکی گەورە کە بتوانێ ڕێگە لە شکستی شۆڕش بگرێ؟ ئایا وەک کۆمۆنارەکان سەرەڕای بیروڕای جیاوازیان نەیاندەتوانی دژی بورژوازی بۆ٧٠ ڕۆژ دەسەڵاتی شوراکان دامەزرێنن؟

ئایا ئەم تێگەیشتنە لە کۆمۆنیزم و خەباتی چیانیەتی و ئەم ئەرکی شکست پێهێنانی ئیسلامی سیاسی لە دەستوری کاری هیچ گروپێکدا هەبوو؟ بێگومان نا، سەرەرای ئەوەش هەرکام لە گروپەکان ئەم نایەکگرتوویی و جیابونەوەیان بەشێوەیەک لێک دەدایەوە و پاساویان بۆ دەهێنایەوە و دواتریش کاریان بۆ تەجسیدکردن و مانەوەی دەکرد. ئەمەش هۆکاری شکستی شۆڕش بوو لە ئێراندا و دواتریش ئەم شکستە کاریگەری لەسەر مانەوەی بزوتنەوەیەکی کۆمەلایەتی کۆمۆنیستی لە پەرژوبڵاوی و ناکاریگەریدا دانا.

حیکمەتیزم، یان "مارکسیزمی شۆڕشگێڕ"ی "یەکەتی تەکۆشەرانی کۆمۆنیست"، وەک یەکێک لەو گروپە چەپانەی ئێران، تێگەیشتنی لە شۆڕشی ئیران ئەوەبوو کە "چینی کرێکار ڕیزی سەربەخۆی خۆی ڕێک نەخست لە شۆڕشدا و لە گشتدا بە ملکەچی بە چینەکانی تر هاتە مەیدانی شۆڕشەوە" *3.
کاتێک باسی ئەم ڕیزە سەربەخۆیەی چینی کرێکاریشی دەکرد ، مەبەستی ڕیزی سەربەخۆی حزبێک بوو کە لەڕێگەی خەباتێکی ئایدیۆلۆژی گروپەکەوە بەدەست دێت "خەبات بۆ سەربەخۆیی ئایدیۆلۆژی-سیاسی چینی کرێکار، پێش هەرشتێک خەباتە بۆ حزبی سەربەخۆی چینی کرێکار واتە حزبی کۆمۆنیست." *4
لە بەرئەوەی حزب لەم تێگەیشتنەدا تەنیا "نوێنەری ڕیکخراوی کۆمۆنیزمە وەک ڕەوتێکی جیاواز و دیاریکراو لە بزوتنەوەی کرێکاریدا" * 5 . کەواتە سەربەخۆیی ئەم حزبە واتە سەربەخۆیی ڕەوتێکی جیاواز لە چینی کرێکاردا. تەنیا ئەم ڕەوتە دیاریکراوەش بە کۆمۆنیست ناسرا کە لەڕێگەی خەباتێکی ئایدیۆلۆژیەوە دەستی کرد بە "خۆجیاکردنەوەی تیۆریمان لەگەڵ پۆپۆلیزم هەبوو"6 . بەم شێوەیە ڕیزێک دروست بوو کە ، "ناسنامەیەکی سەربەخۆی هەبوو کە لە بزوتنەوەکەدا وەک ئاڵاهەڵگری خەبات دژی پۆپۆلیزم"7.

کەواتە ئەمە حزبەکە کە تەنیا لایەنگران و ئاڵاهەڵگرانی دژی پۆپۆلیستی لەخۆ دەگرێ! بەم "بەرنامە"یەش سەربەخۆیی بەدەستهێناوە و خۆی جیاکردۆتەوە لە باقی گروپە چەپەکانی تر کە "پۆپۆلیستن" و " لەشۆڕشدا چینی کرێکار مل کەچ دەکەن بە چینەکانی تر" و نوێنەری وردەبورژوازین. بەم خۆجیاکردنەوەیەش سەربەخۆیی چینی کرێکار، کە خۆی لە سەربەخۆیی حزبی کۆمۆنیستدا دەبینێتەوە، بە ئەنجام گەیشت!
بەڵام ڕەخنە و ڕۆشن بونەوەی مەنسور حیکمەت و گروپی "یەکەتی تەکۆشەرانی کۆمۆنیست" لە باری تیۆریەوە، وە "خەباتی ئیدیۆلۆژی و سیاسی" ئەم ڕەوتەی "مارکسیزمی شۆڕشگێڕ" نەیتوانی بەر بەو شکستە

سیاسیەی کرێکاران و چەپ لە شۆڕشی ئێراندا بگرێ و هیچ دەورێکی کۆمەڵایەتی و سیاسی نەبوو لە ڕووبەڕووبوونەوەی جمهوری ئیسلامی ئێراندا.
پیکهێنانی حزبی کۆمۆنیست کاتێک ئەم گرنگییەی پەیدا دەکرد کە ئەم حزبە هەموو ئەم هێزە شۆڕشگێڕانە کۆبکاتەوە، نەک گروپێک لە دەوری بەرنامەیەک دروست بکا و ئەم بەرنامەیە بکاتە خاڵی جیاکردنەوەی لە گروپەکانی تر. بەرنامەی کۆمۆنیستی بریتییە لە کۆکردنەوەی هەموو هێزی چینەکە نەک کۆمۆنیستەکانی خاوەن یەک خەت و یەک بەرنامە. لە شکستی شۆڕشی ئێراندا دروستکردنی حزبێک لەو کەس و گروپانەی باوەڕیان بە "بەرنامەی حزبی کۆمۆنیستی ئێران" نەیتوانی هیچ لەو شکستەی شۆڕش بگۆڕێ و بەم پێیە لە خەباتی چینایەتی ئەو دەورەیەدا هیچ دەورێکی سەرەکی نەگێڕا. ئەم گروپەش وەکو باقی گروپە چەپەکانی تر سەرکوتکرا و خرایە کەنارەوە.

بەڵام لە کاتێکدا کۆمەڵگە و شۆڕش و کرێکاران پێویستیان بە بەرەیەکی کرێکاری و چەپی شۆڕشگێڕ بوو بەرامبەر بە ئیسلامی سیاسی و خومەینی، ئایا ئەم ئەنجامگیرییەی خۆجیاکردنەوە لەچەپ دەورێکی سلبی نەگێڕا؟ ئایا باقی گروپە چەپەکانی تریش هەر بەهەمان شێوە بیرکردنەوە لە خۆجیاکردنەوە لە چەپەکانی تر، هەمویان پێکەوە بزوتنەوەی کۆمۆنیستی و چەپیان بەرامبەر بە جمهور ئیسلامی چۆک نەکرد؟
ئەمە ئەو شتەیە کە ئەنگلس دەڵێ" کردارەکان خاوەن ئامانجێکی تاڕادەیەک خوازراون، بەڵام بەرئەنجامێک کە لەو کارانە دەکەونەوە، بەتەواوی نەخوازراون." * 8.

بەگومان ڕەخنە تیۆرییەکانی مەنسور حیکمەت لە ئەفسانەی بورژوازی میللی و کارکردن بۆ ھیزی سەربەخۆی کرێکاران دژی بورژوازی دروستە، و باقی کۆمۆنیستەکانی پێش ئەو ، وەک ترۆتسکی لەڕەخنە لە کۆمێنتێرن ، وە ڕۆزا لۆکسبەرگ و پانەکۆک لەسەر ھیزی سەربەخۆ و شوراکانی کرێکاران ئەم بابەتە تیۆریانەیان نوسیوە. بەڵام یەکەم ؛ ئەمانە تیۆرێکن و پیویستە ئەنجامگیری سیاسی لێ بگیرێ و بە تایبەت لەکاتی شۆڕشی ئێراندا ئەم ئەنجامگیرییە سازکردنی بەرەیەکی سیاسی لە هەموو چەپ و کۆمۆنیست و کرێکاران بوو. دووەم ھیزی سەربەخۆی کرێکاران لە شۆڕشدا تەنیا بریتی نیە لە گروپێک کە بەرنامەیەکیان قبوڵ بێت، بەڵکو ڕێکخستنی خەباتی چینەکە بە هەموو بەش و گروپەکانیەوە دژی چینی بورژوازی بەهەموو لق و حزب و ناوەندە ئایدیۆلۆژیەکانیەوە. وەک مارکس وتەنی؛" هەر هەنگاوێکی عەمەلی کە

بزوتنەوەی فیعلی دەینە، گرنگترە لە دەرزەنێک بەرنامە. کەزانرا ناتوانین بەرنامەی ئیزیناخ(کە باوەڕم وایە بەهیچ شیوەیەک بەکەڵک نایە و ڕۆحیەتی حزب تێک دەدا) تێپەڕێنین – هەلومەرجەکە ڕێگە بەمە نادات- پێویست بوو کە ڕێکەوتن بکەین، لانی کەم لە پێناو کارکردن دژی دوژمنی هاوبەش.”* 9

بەڵام ئەم سیاسەتە لای مەنسور حیکمەت و “یەکەتی تیکۆشەرانی کۆمۆنیست” و گروپە چەپەکانی تر نەبوو، بەڵکو ئەم تیۆریانەی حیکمەتیزم بۆ خۆجیاکردنەوە لە چەپ و کۆمۆنیستەکان و کرێکارانی تر بوو کە هێشتا پەیوەست نەبوبون بەم “خەباتە ئیدیۆلۆژی و سەربەخۆیە تیۆری و “بەرنامە”یەوە.

چۆن ڕاستی یان نادروستی ئەم تیۆریانەی خۆجیاکردنەوە لە چەپ یەکلایی دەکرێنەوە؟

“پرسیاری ئەوەی ئایا ڕاستیەکی ئۆبژەکتیڤ دەگەڕێندرێتەوە سەر بیرکردنەوەی مرۆڤ ، پرسیاری تیۆر نیە بەڵکو پرسیارێکی پراتیکیە”*10.

مەسەلەی سەربەخۆیی چینی کرێکار و شۆڕش دژی دەسەڵاتی بورژوازی وەک ڕاستیەک ، مەسەلەیەکی ئایدیۆلۆژی نیە و بەڵکو پراتیکە و پراتیکیش هی گروپیک نیە بەڵکو سەرجەم چینەکەیە. لە کاتێکدا ئەم ڕاستیە تیۆریانەی “سەربەخۆیی چینی کرێکار و خەبات دژی جمهوری ئیسلامی پێویستی بە خۆجیاکردنەوەی چەپەکانە لە یەکتر لەکاتی شۆڕشدا” بە عەمەلی بەرامبەر بە دژە شۆڕشی ئیسلامی شکست دەنێ ، ئەمە دەیسەلمێنێ کە ئەم تیۆریانە هەڵەن و خاوەنی ڕاستیەکی ئۆبژەکتیڤ نەبون.

لەکاتی شۆڕشدا مەسەلە لێسەندنی دەسەڵاتە لە بورژوازی. چەپ و کۆمۆنیستەکانی ئێران ئەگەر پۆپۆلیستیش بونایە دیسانەوە هەر دەیانتوانی لەو شۆڕشەدا بە دەسەڵات بگەن. هەرچۆن لەسەدەی بیستدا نمونەی چەپی پۆپۆلیست زۆربون، لەچەشنی ماو و کاسترۆ و زۆرێک لە کەمپی سۆشیالیزمی دەوڵەتی سەر بە تێۆزی سێ جیهانیش کە توانیان بەدەسەڵات بگەن. کەواتە چەپی پۆپۆلیستی ئیرانیش دەیتوانی وەک ئەو چەپانە بەدەسەڵات بگات، ئەگەر چی هێشتا لە بیروباوەڕیشدا پۆپۆلیست بێت. یان کۆمەڵە توانی شەڕ لەگەڵ جمهوری ئیسلامی ئێراندا بکات سەرەڕای ئەوەی پۆپۆلیستیش بوو. کەواتە مەسەلەکە بیروڕای بزوتنەوەی چەپ و کرێکاری نیە کە چۆن بیردەکەنەوە، بەڵکو ئەوەیە کە بەرامبەر بە دوژمنی چینایەتیان و دەوڵەتەکەی و هێزە سەرکوتگەرەکانی چی دەکەن؟ ئەمە کارێک بوو کە چەپ و کرێکارانی ئێران نەیانکرد و مەنسور حیکمەت و کۆمۆنیزمی کرێکاریش نەیانکرد.

ئەمە هۆکاری شکستی شۆڕش و کرێکاران بوو لە ئێران و کێشە و قەیرانی کۆمۆنیزمی کرێکاریشە.
ئایا هیچ دەرسێک لەم شکستە و لە خۆجیاکردنەوە و پەرژوبڵاوی کۆمۆنیستەکان وەرگیرا؟

خۆجیاکردنەوە لەو گروپانەی پۆپۆلیستانەی وەک “چریکەکان ، ڕیکخراوی پەیکار، یەکێتی کۆمۆنیستەکان یا خود ڕێڤیژینستەکانی وەک ڕێگای کرێکار و زۆرێکی تر تەنیا لای ئەم گروپە “سەربەخۆیی چینی کرێکار”ی دروستکردوە و هیچ هێزێکی سیاسی چەپ و کرێکاری لە شۆڕشی ئێراندا بەرامبەر بە هێرشی جمهوری ئیسلامی ڕێک نەخست. لە جێگای ئەمە هەموو گروپەکان سەرقال□ی “خەباتی ئایدیۆلۆژی” و بەرنامە بوون. حیکمەتیزمیش بە ئامانجی خۆی گەیشت کە “ناسنامەیەکی سەربەخۆی هەبوو کە لە بزوتنەوەکەدا وەک ئاڵاهەڵگری خەبات دژی پۆپۆلیزم”.
بەداخەوە ئەمە میژووی هێزێکی کۆمۆنیستی نیە کە لەمەیدانی ململانێی سیاسی ئێراندا بێ و ئێمە بتوانین فاکت لە سیاسەت و تاکتیکەکانی بهێنیەوە بۆ کۆکردنەوەی هێز بۆ گەیشتن بە دەسەڵات،وەک چۆن لە سۆشیال دیموکراتی و بەلشەفیەکانمان هێنایەوە. بەڵکو ئەمە مێژووی گروپێکی تیۆریە کە دەیەوێ خۆی ڕۆشن بکاتەوە و بەرنامە و پلاتفۆرمی هەبێ بۆ گەیشتن بە جۆرێکی تایبەت و دیاریکراو لە حزب .

ئەم جۆری حزبە لە دوای شکستی شۆڕشدا زیاتر دەردەکەوێ و وەک گروپێک خودی خۆی دەبێتە میحوەر و مادەی کارکردن، و چینی کرێکار و خەباتی چینایەتی کرێکاران دەبنە مەقولە و ئامڕازێکی تیۆری کە ئەم حزبە بۆ “گەیشتن بەدەسەڵات” پێویستیەتی. دروستکردن و گەشەی ئەم حزبە و گەیشتن بەدەسەڵاتی، هەمووی لە چواردیواری ڕۆشنبونەوەی تیۆری و بەرنامە و پراتیکی حزب خۆیەوە بەئەنجام دەگا . هەربۆیە خەباتی کرێکاران و ڕیکخراوبونیان و پەیوەندی ڕەوتە فکری و سیاسیەکانی ناو ئەم چینە، ئەمانە هیچ کامیان لە بەرنامە و ستراتیژی عەمەلی ئەم حزبەدا جێگایان نیە و لە دوای ٣٠ ساڵ لە تەمەنی ئەم حزبە هێشتا ئەم حزبە نایب□تە “حزبی سیاسی” و دەرسێکی گرنگ لە شکستی شۆڕشی ئێران وەرناگیرێ، کە جیابونەوەی ڕیزەکانی بزوتنەوەی کۆمۆنیستی و کرێکاری لەناوخۆدا لە یەکتر بەمانای شکستی شۆڕش دژی سەرمایەداریە.

لەبەشی داهاتودا لەسەر حزبی کۆمۆنیستی ئێران و حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری فاکت و ڕوداوە مێژوویەکانی ئەم ڕەوتە حزبیە و کێشەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری بۆ سەلماندنی ئەم ڕاستیانەی سەرەوە دەخەینە

ەوە.

سەرچاوەکان:

*1 مەنسور حیکمەت،(وتاری کردنەوەی کۆنگرەی سێهەمی حزبی کۆمەنیستی کریکاری ئێران) دیسەمبەری ۲۰۰۰، هەڵبژاردەیەک لە نوسراوەکانی مەنسور حیکمەت، بەرگی دووەم، ل۵۰۹-۵۲۳ بەکوری ؛سالار ڕەشید.
*2 ئیریک هۆبسباوم، ل ۷۸۹ بە۷۹۲،سەردەمی توندڕەوەکان،کورتەی سەدەی بیست ، ۱۹۱٤-۱۹۹۱. بەزمانی عەرەبی.
*3مەنسور حیکمەت، ڕاپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمەنیست بە کۆنگرەی یەکەم،(ل ۳۵۲)، هەلبژاردەی بەرهەمەکان، فارسی.
*4مەنسور حیکمەت، هەنگاو لەڕیگەی پێکهێنانی حزب کۆمەنیستی ئێران ، ل ۳۲۲، هەلبژاردەی بەرهەمەکان، فارسی.
*5مەنسور حیکمەت، حزبی کۆمەنیستی ئێران لە گرەوی چیدایە؟ل۳٤۹، هەلبژاردەی بەرهەمەکان، فارسی.
*6 ڕاپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمەنیست بە کۆنگرەی یەکەم, ل۳٥٤، هەلبژاردەی بەرهەمەکان، فارسی.
*7هەمان سەرچاوە
*8 ئەنگلس، لودفیگ فیورباخ و کۆتایی فەلسەفەی کلاسیکی ئەڵمانی، ل ۷۲، وەرگێڕانی سالار ڕەشید.
*9مارکس ، ل ۲١٤،نامە بۆ براکێ لە پێشەکی ڕەخنە لە بەرنامەی گۆتا، بەرگی ۲ لە هەڵبژاردەی مارکس و ئەنگلس لە ٤ بەرگدا، چاپی دارالتقدم، بە عەرەبی.
*10مارکس ،تێزەکانی فیورباخ، تێزی ۲. https://www.marxists.org/archive/marx/works/1845/theses/theses.htm

---

[بۆ خوێندنەوەی کتێبەکە کلیکی ئێرە بکەن ......]

ئامانجی خۆپێشاندەران بۆ بوو بە سیاسی ... پارێزەر/ لوقمان مصطفی صالح

ماوەیەکە خۆپێشاندان بەغدادی پایتەخت و زۆربەی شارنشینە شیعەکانی باشووری عێراقی گرتۆتەوە، دۆخی سیاسیی ئێستای عێراق بە ئاقارێکی هەستیاردا تێپەڕ دەبێت. گوشاری شەقام و خواستی خۆپیشاندەران لەسەر ئەنجومەنی نوێنەرانی عێراق، بە جۆرێکە نوێنەرانی خەڵکیان لەو ئەنجومەنەدا ناچار کردووە یاسای هەڵبژاردنی عێراق هەموار بکەنەوە. ئێستا پەرلەمان لە ژێر گوشاری ئەواندا دەجوڵێتەوە.!

لە ئێستادا کێشەو ئاڵۆزیەکان بە جۆرێکە دەست تێوەردانی دەرەکی کردووە بە دیفاکتۆ. ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و ئەمریکای هیناوەتە سەرخەت و پێشنیاری خۆیان بۆ گۆڕانکاریەکانی داهاتووی عێراق هەیە، وڵاتانی ناوچەکەش (بەتایبەتی ئێران) کاریگەریی راستەوخۆ و ناڕاستەخۆیان لەسەر گۆڕانکاریەکانی عێراق هەیە.
ئەوانەی ئێستا دەسەڵاتی عێراقیان بەدەستە پاشکۆی ئەو وڵاتانەن کە بە مۆڵەتی یاسایی دەستێوەردان دەکەن، هەرچیەکیان بوێ کەس بۆی نیە دەست بنێتە ڕێیان، بۆیە ناتوانن داخوازیەکانی خۆپێشاندەرانی عێراق جێبەجێبکەن و ببێتە مایەی دامرکاندنەوەی شەقام، بەداخەوە ئەو چینە جڵەوو دەسەڵات بەدەستە هیچ شتێکیان پێ نیە کە پێشکەش بە عێراقی بکەن، لە میوانێکی ڕەزاقورس دەچن کە بوونەتە بار بەسەر عێراقیەکانەوە.

هەر بۆیە ئەوەی ئەو خۆپیشاندانانە لە خۆپیشاندانەکانی پێشووتر جیادەکاتەوە ئەوەیە کە خۆپیشاندەران هیچ سەرکردەیەکیان نیە و گوێ بە هیچ کەسێک راناگرن، تەنها داواکاریەکانی خۆیان نەبێت. ئەم نەوەیەی کە هاتووەتە سەرشەقام ئیعتیبار بە هیچ شتێک دانانێت، نە بە مەرجەعیەت نە بە سەرۆکایەتی دەوڵەت، بەڵکو ئامانجی ئەوەیە کە ئەم چینە گەندەڵە لە دەسەڵات لابدات، ئەمەش خاسیەتی جیاکەرەوەیە لە نێوان خۆپێشاندانەکانی ئێستا و رابردوودا.

بەڵام بە هۆی بێ بەرنامەیی و پەرتەوازەییانەوە تا دێت داواکاریەکانیان گۆڕانی بەسەردادێت،خەریکە ئامانجە راستەقینەکەی خۆی کە چاکسازیە لەدەست دەدات،ماوەیەک دەنگۆی ئەوە هەبوو یەکێک

لە داواکارییەکانیان هەموار کردنەوە و گۆڕینی دەستوور بێت، یان داوای گرینی هەرسێ سەرۆکایەتیکەو هەڵوەشاندنەوەی سیستەمی پەرلەمانیان دەکرد،جار جارەش هەر لە ناو خۆپیشاندانەکانەوە چەند دەنگیکی نەشاز هەبوون کە هەر لە دەنگ و ڕەنگی بەعسیەکان دەچوو هەڕەشەو گورەشەیان لە هەرێمی کوردستان دەکرد.ئەم بەدگومانیە وایکرد کە ڕۆژ بە ڕۆژ کاریگەری خۆپیشاندانەکان لە ناو چین و توێژە جیاوازەکانی عێراقدا کەمتربێتەوە.ئەمەش بە پێی بۆچوون و لێکدانەوەی شارەزایانی سیاسی داخوازییەکی مەدەنی نییە و خزمەت بە داخوازییەکانی خۆپیشاندەران ناکات و ئامانجی سیاسی لە پشتە و ئەمەش گومانی لە لای چاودێران و شارەزایانی سیاسی دروستکرد، کە خۆپیشاندانەکان مەدەنی نەبن و کەسایەتی سیاسی و لایەنی سیاسی و دەستی دەرەکی لە پشت بێت.

هەندێ لەو دەنگە نەشازوو کەسە گوماناویانەی ناو خۆپیشاندانەکان وایکرد کە ئامانجەکە بگۆڕدرێت بۆ ئامانجی سیاسی و نانەوەی ئاژاوەو بەلاڕێدا بردنی داواکارییە ڕەواکانی خەڵکی بەشمەینەتی عێراق، بەهانەی دابەدەسەڵاتی جێبەجێکار بۆ گرتنەبەری توندوتیژی بەرانبەریان، هەروەک بینیمان کە لە چەند ڕۆژی ڕابردوودا لەو زنجیرە خۆپیشاندانانەدا کە بۆ دەربڕینی ناڕەزایەتی بۆ دۆخی نالەباری راژەکارییە گشتییەکان ، نەبوونی هەل و دەرفەتی کارکردن و گەندەڵیی ئیداری دەسپێکرا و ئەو ناڕەزایەتییانە ئامانجەکانی گۆردران بۆ ڕوخانی دەسەڵات و سیستەمی سیاسی لەووڵات، هەر بۆیە توندوتیژیی وگرژییان لێکەوتەوە و دەیان کوژراو و بریندارى بەدوای خۆیدا هێنا،پاشان عێراقی لە بازنەیەکی داخراوی خوێناویدا تائێستاشی لەگەڵدابێ بێ چارەسەر هێشتۆتەوە.

ڕەسوول هەمزەتۆڤ – وەرگێڕانی: عەبدولڕەحمان فەرهادی

ڕەسوول هەمزەتۆڤ شاعیری ناوداری داغستان لە ڕۆژی 8/8/1923 لە گوندی تسادا ی هەرێمی خونزاخ لە کۆماری داغستان لەدایك بووە، کوڕی شاعیری ناوداری داغستان هەمزە تسادا یە. دوای ئەوەی زۆربەی

ساڵانی ژیانی لە پایەتەختی داغستان (مەحەج قەڵا) بردە سەر، لە ڕۆژی 3/10/2003 لە مۆسکۆ کۆچی دوایی کرد. لە شاکارە ناودارەکانی هەمزەتۆق (داغستانی من)ە کە بۆ زۆر لە زمانانی دونیا وەرگێڕدراوە لەوانەش زمانی کوردی.

گۆی زەوی

لای هەندێکان .. گندۆرەیەکی بچکۆلانەیە
کووز کووزی دەکەن و
بە ددانان ونجڕ ونجڕی دەکەن
لای هەندێکی دی تۆپی پێیە
دەیگرن و لە باوشێی دەکەن
دواتر لەنێوان خۆیان دەیهێنن و دەیبەن
لای من
زەوی گندۆرە نییە
تۆپی پێش نییە
گۆی زەوی ڕووخساری قلەکەمە
خوێنی لێ دەسڕمەوە کە لێی دەڕژێ و
فرمێسکیش لەکاتی ڕوخانی.

بۆ کچەزاکەم

بۆچی دەگریی بچکۆلانەکەم، بۆ؟
دایك و باوكت هەن
بەڵام من باوکمم ناشت و
لەم دونیایەشدا
دایکێکم نییە
من هەتیوم، پێویستە بگریم
تۆ بۆچی دەگریی؟
هاوڕێت زۆرن و هەمووشیان
تۆیان خۆشدەوێ
بەڵام، هاوڕێیانی من خیانەتیان لێکردم و
دۆڕاندمن
ساڵ لە دوای ساڵیش
دوژمنم لە زێدەدان

بۆيێ پێويستە بگريم
تۆ بۆچی دەگريی، بچكۆلانەكەم بۆ؟
لە ژيانتدا جەنگێكت نەبينيوە
كۆنە زامێك ئازاری نەداوی
بەڵام من
بيست مليـۆن هاوڕێی خۆمم
لە ڕۆڵەكانی نيشتمانم ناشتووە
دوو براكەشم لە شەڕێ نەگەڕانەوە
بۆيێ پێويستە بگريم
كچەزاكەم هاتە وەرام:
باوە…
تۆ ئێستا لە بارێكی باشدای
هەموو ئەمانەت بينيوە و
تا ئێستاش لە ژياندای،
شيعران دەنووسی
بەڵام من لە ئێستاوە چاوەنۆڕم
هەموو ئەمانە ببينم، كە باست كردن
بۆيێ دەگريم.

جيهانی سێيەم

كاتێ دەچمە دنيايەكی تر
لەوێ ڕووبەڕووی دايك و باوەم دەبمەوە
وتووێژەكانمان دوا ناخەين

- ئەرێ، ژيانتان لەسەر زەمين چۆنە؟
  بەڵام، ئەز وەرام نادەمەوە
  چۆن دەتوانم هەواڵی ڕاستەقينە بدەمە ئەو دوو هاوڕێيەم؟
  خۆزيا تازە لە دايك بوومايە.
  كاتێ دەچمە دنيايەكی تر
  لەوێ چاوم بەو دوو برايەم دەكەوێ
  كە لە جەنگدا شەهيد بوون:
- ئەرێ، وڵات چۆنە؟ چۆنە نيشتمان؟ ماڵەوە چۆنن؟
  بۆ يەكەم جار خۆم دێتە بەرچاو كە حەز دەكەم
  درۆيان بۆ بكەم،

چۆن دەتوانم بەوانە بڵێم كە لە پێناو نیشتمان
شەهید بوون
وڵا تەكەتان بوونی نییە؟
كاتێ دەچمە دونیایەكی دیكە
ڕووبەڕووی هاوڕێیە خۆشەویستەكانم
د□ بمەوە.
ئەرێ دەمناسنەوە؟
ئەوانیش بە پرسیاران نوقمم دەكەن، هەر دەڵێی
گوڵبارانم دەكەن

- كێندەر خۆشە: ئێرە یان سەرزەمین؟

نا.. جورئەت ناكەم بڕۆنمە چاوانیان.
كاتێ دەچمە دونیایەكی تر
حەز دەكەم بچمە دونیای سێیەم
ئەو دونیایەی كە هەر هەمووی دانیشتنە
نە خوا، نە مەسیح هیچ پرسیارێكی ئازاراویی
بۆ نانێرن.

نیشتمانەكەم

نیشتمانەكەم دەستێكی بێ پەنجەیە
وەك ئوتێلێكی بێ میوانە
ڕەنگی سوور بوو، سەوز هەڵگەڕا
ئاڵا كانی سەرلەنوو گۆڕان
كوا لە كوێیە.. دەنگی بەرزی
وڵا تەكەم (قەفقاس) پڕ لە برینە
هاتوهاوار لە گشت لاوە لە بەرزیدایە
بۆ درۆیان بكەم؟ كە من لە پەناگیریدام
خوێنڕێژان ئەركی خۆیان باش دەزانن
ئەوان باڵی قورینگان دەشكێنن و
پەنایان بردۆتە بەر قەلان
خوایە لە ڕقەكانمان خۆشبە
وەك فیلەتەنێكی ڕووخاو و ژەنگاوی
وڵا تە مەزنەكان دەڕوخێن
لق و پۆپ زۆرن، بەڵام بێ ڕەگ و ڕیشە
كەس بەنەمری نامێنێ جگە لە دژانی فیكر
ئەی سەدەی پڕ لە شتی پڕوپووچ

وەك تەپشووی سەر تابلۆی گۆیا
ئەوەی كە منداڵان هەڵدەلووشێ
زووكە، دەی ئاوابە
كە ژنێك دەبینم
لە چركە ساتێكدا دەست دەكەمەوە بە گۆرانی

وڵاتی ئەڤین
وڵاتی ئەڤینم داهێنا
دروشمی تایبەتیشم بۆی داهێنا
لە جیاتی چەکوش و داس
دڵم لەسەر دەستت دانا
لەسەر پەڕۆ سوورەکەشی
گوڵەگەنمی قژت دانرا
سروودێکیشم بۆ ئەو وڵاتە داهێنا
نە ڕووسیا لەو سروودەدا
لە هەموو شتێ بەرزترە
نە داغستان
بەڵکو ئەوەی لە هەمووان بەرزترە
ئەڤینە.. ئەڤین
ئاڵایەکیشم بۆ ئەو وڵاتە داهێنا
ڕەنگی سوور . ڕەنگی خەبات بوو
ڕەنگی سپیش . ڕەنگی ئاشتی بوو
بەڵام من پارچەکم لە پەلکە زێرینە کردەوە
کردم بە ئاڵای وڵاتەکەم و
لە سەریم نووسی:
یەکێتیی ئاشقانی دونیا.

ئاراستەیەکی تر لە نێوان

کەناڵی «ڕووداو» و « مەریوانی هەڵەبجەیی »دا سەبارەت بە ئاییندەی ئیسلام؟!!

سەردار عەبدوڵا حەمە

لە یەکێ لە بەرنامەکانی تەلەفزیۆنی ڕووداودا ئاماژە بەوە کرا کە ئاییندە بۆ ئیسلام دەبێت مەریوان هەڵەبجەیی وەک مولحیدک وەڵامی ئەمپروپاگەندەی دایەوە. دیارە کەناڵی ڕووداو هەر لە خۆوە ئەم پێشبینییەی نەکرد بەڵگەیەکی خستە ڕوو ئەویش توێژینەوەی سەنتەرێکیئەمەریکی بوو کە پێ ی وایە ژمارەی موسڵمانان لە جیهاندا ولە وڵاتانی ڕۆژئاوادا لە مەسیحییەکان زیاتر دەبێت . دیارە زیاتر مەبەستیسەنتەرەکە زیاد بوونەکەلە ڕووی بیلۆگرافیایە واتە ژمارەی دانیشتوان نەک باوەڕ هێنان بە ئیسلام بە پێ ی ئەسڵی سەرچاوەکە . بە هەر حاڵدەبێ ئەوە بزانین ئەم جۆرە لێکۆڵینەوانە و پرۆپاگەندانە لە لایەن چینی دەسەڵاتدارەوە یە هیچ بنەمایەکی ماددی و زانستی نیە. لە هەمانکاتدا مەریوان هەڵەبجەیی نەیتوانی لە سەر ئەم بنەما ماددی و زانستیە وە هەروەها نەیتوانی وەک بەشێک لە پروپاگەندەی چینی سەرمایەدارو پێداویستییەکانی ئەم چینەوە ڕەخنەکانی ئاراستەی بەرنامەکەی کە ناڵی « ڕووداو» بکات. ئەو تەنها وەک ڕەخنەگرێک لە ئیسلام خۆینیشانداو وە هەوڵی دەدا پێشکەش کاری بەرنامەکەی ڕووداو بە نەزان و نەخوێندەوار نیشان بداو ڕیسوای بکا بە ئەوەی کەناڵی ڕووداو وەکمیدیایەکی بورژوازی و دەهۆڵ لێدەری سیستەمی سەرمایەداری بخاتە ڕوو.
مەریوان هەڵەبجەیی نەیتوانی هۆکارە ماددییەکان بۆ سەرهەڵدانی ئیسلام و ئاییندەی بخاتە ڕوو.
ئەگەر ئاوڕێک لە مێژووی خەلافەتەکانی ئیسلام بدەینەوە کە لە سەردەمێکدا توانیویانە بوونیان هەبێ کە زەمینەی ماددی و زیهنی لە پشتیانبووە کۆمەڵگا لە ژێر ڕکێفی ئابورییەکی فیوداڵیدا بووە . زانست و تەکنەلۆجیا ئەو زەمینە ماددیەی گرێی زۆر نهێنی سروشت بە دەرکەوتن، هۆشیاری خەڵک زیادی کرد ئیتر زەمینەی ماددی ی و زیهنی نەما بۆ خەلافەتەکان و هیچیان نەمان لە سەردەمێکا کە نیوەی جیهانیان لە بندەستدا بوو.
لەگەڵ ئەوەشدا هەرچەند زەمینەی ماددی و زیهنی خەڵک وەک سەردەمەکانی پێشوو لە بار نیە بەڵام سەرمایەداری بۆ دەرباز بوون

لەقەیرانەکانی دیسانەوە پێویستییان بە ئایین هەیە بۆ بەردەوامی خۆیان لە سەر دەسەڵات بەتایبەتی ئیسلام لە هەموو دینەکان کارا ترە لەمپێناوەدا چونکە جێگای ژیانی خەڵکی سەر بەم دینە ئەو چواچێوە جوگرافیە یە کە بازاڕێکی باشە بۆی ، بەهۆیەوە دەتوانێ کاری هەرزانیدەست بکەوێ و دەتوانێ دەست بە سەر سامانی پڕ بەرەکەتیدا بگرێ وبیکاتە بازارێ بۆ ساغ کردنەوەی کاڵاکانی و ساغ کردنەوەی چەک وتەقەمەنیەکانی خۆی . ئایینی ئیسلام بە تایبەت بەشە سەلەفیەکەی نەک هیچ گرفتێکی بۆ دروست ناکا بەڵکو باشترین یارمەتی دەری دەبێتچونکە خەڵک بێ هۆش و کوێر و نامۆ دەکا و ناهێڵێ خەڵک ناڕازی بن لە بەرانبەر سەماریەداریدا بۆیە ئەمەریکا و سەرمایەداری چەندینگروپ و تاقمی چەکداری لێ دروست کردن . پاش ئەوەی سەرمایەداری ئەم تاکتیکەی بە باش نەبوو ئێستا دەیەوێ تاکتیکێکی تر بە هەمانئامانج بە کار بێنێ ئەویش پڕو پاگەندەو بە یاسایی کردنی فرە کەلتوریە . بەڵام تا زانست و تەکنەلۆجیا زیاتر پێش بکەوێ زەمینە ماددی وزیهنیەکانیش دەگۆڕێن لەم تاکتیکەش شکست دەخواو قەیرانەکانی قوڵتر دەبنەوە تا سەردەمێک دێتە پێشەوە سەری خۆشی دەخوات وەکمارکس ووتی سەرمایەداری گۆڕهەڵکەنی خۆشیەتی.
بە چوونی من لە سەر ئەم کەناڵە ئەوەی لەو ماوەیەدا پروپاگەندەکانی بە خۆرافاتی ئیسلامی زۆر زیادی کردوە بە مەبەستی دەربازکردنیدەسەڵاتی بۆرژوازی کوردی لە قەیرانەکانی ، ڕووداو دەبێتە هاوسەنگەری مەلا مەزهەر بۆ فرە ژنی و زۆر
نموونەی تر .بۆ دۆزینەوەی ڕاستیپرپاگەندەگانی میدیای ڕووداو کە ئایا ئایینەدە بە ئیسلام دەبێت بەئەوەی بزانین ڕووداو و ئەو سەنتەرە ئەمەریکیە ئەمە پروپاگەندەیە دەیکەنیا نا ئاوڕێک لە حوکم و پرە نسیبەکانی ئیسلام بدەینەوە تابزانین چەند سەختە مرۆڤەکانی ئەم سەردەمەش بتوانن باوەڕی پێ بێنن و بەکردەوە جێبەجێی بکەن نەک لە ئاییندەشدا کە زانست و تەکنەلۆجیا زیاتر و بە خێرا تر دەچێتە پێش .
با بزانینن هیچ کەس هەیە کە بتوانێ هەموو حوکمەکانی ئیسلام جێ بە جێ بکات لەم سەردەمەدا
بۆ نمونە تۆ ناتوانی بە خۆت بڵێی ئیسلامم :
١-ئەگەر هاتنە داوای کچە ٩ ساڵەکەت بۆ پیاوێکی ٥٥ ساڵی ڕازی نەبیت .
٢ ئەگەرکوڕی یاکچ پەیوەندی خۆشەویستی ئەنجام بدەی.بە تایبەتی پەیوەندی هاوسەرگیری لەگەڵ ناموسەماندا ئەنجام بدەی
٣ ئەگەر کچەکەت لەگەڵ کوڕێک پەیوەندی خۆشەویستی گرت و لێ ی قبوڵ بکەی یا نەیکوژی یا ئەگەر ڕازی نەبیت بیگرن و لە بەرچاوتەوە

ب□ بەرد بیکوژن.
٤-ئەگەر دایک و خوشک و ژنەکەت سفور بن بۆن لە خۆیان بدەن و برۆیان بکەن مەکیاج بکەن.
٥ ئەگەرپێت بڵێن تۆی ژن کەم عەقلیت ولە ڕیزی کەرو سەگدای یا تۆ فیتنەی بۆ پیاو یا پێت بڵێن تۆ ئیشت خزمەت کردنی مێردومنداڵە و تۆ بۆئارەزوەکانی پیاو دروست کراوی و نابێ بە بێ پیاو بچیتە دەرەوەو بچیتە ناو تاکسی وپاس ئەگەر تۆ دژی ئەمانە بیت.
٦- ئەگەر پیاو بیت یا ژن باوەڕت بە فرە ژنی نە بێت.
٧- ئەگەر پیاوەکەت بڵێ ٣ ژنی تر دەهێنم یا هەر پرست پێ نەکا ژنی تر بێنێ ئەگەر ڕازی نە بیت .
٨ ئەگەر مێردەکەت چوو بۆ سەفەر لە گەڵ ژنی تر زەواجی موتعە بکات لەگەڵ چەند ژنی تر جووت بووبێت تۆش بەمە بزانیت ئەگەر ناڕازیبیت..
٩- ئەگەر پیاوەکەت هاوسەرگیری سیغەی کرد و یا ژنی کەنیزەکی هێنایەوە بۆ مالەوە تۆی ژن ئەگەر ناڕازی بیت .
١٠-ئەگەر دڵی پیاوەکەت شکاند و تۆ مەیلت نەبوو جووت بیت لە گەڵیدا هەرچەندە تۆ ماندوو بیت یا هەر هۆیەک وا لە تۆ بکات مەیلت بۆین□ بێت.
١١- ئەگەر لە کاتی دابەش کردنی میراتدا تۆی ژن ڕازی نەبیت نیوەی براکەت بدەنێ یا لە دادگا بە شاهیدت وەرنەگرن ئەگەر ناڕازی بیتلەوە.
١٢- ئەگەر پیاوەکەت لێ ی دای و هەمیشە لێدان بە کار بهێنێ لە بەرانبەر تۆی ژن دا بەوە ڕازی نەبووی.
١٣- ئەگەر هەژار بیت نەتوانی بچی بۆ حەج و عەمرە و نەتوانی خێرو سەدەقە بکەی و زەکات و سەرفیترە بدەی.
١٤-ئەگەر کار ی بە کرێ یا هەر کارێ بکەیت بە تایبەت لەم سەردەمەدا کارەکان سەخت و تاقەت پڕوکێنن لەوانەیە نەتوانی ٥ فەرزە کە لەکاتی خۆیدا نوێژ بکەی و ٣٠ ڕۆژیش بە ڕۆژوو بیت .
١٥-ئەگەر تۆ لەگەڵ خەڵکی تر کار بکەیت و موسڵمان نەبن یانزیک و دراوسێ بیت لەگەڵ مشرکین و نەصارا و جولەکە و مولحید و هیندۆسو بودی و کۆمۆنیست و دینەکانی تر.
١٦-ئەگەر گوێ لە گۆرانی و مۆسیقا بگریت و بچیتە سینەماوشانۆ و پیشانگای وێنەو موزەخانە وئاهەنگ و هەڵپەرکێ و سەما بکەی ئەگەریادی لە دایک بوون بۆ مناڵەکانت بکەیتەوە.
١٦- ئەگەر وێنە و ڤید□ی□ بگری و وێنە و تابلۆو پەیکەر لە مال□□ک□تدا بێت.
١٨-ئەگەر پێویستیت بەبڕە پارەیەک بێت و قەرزی بکەی لە بانک سوو

بدەی بە بانک..
١٩-ئەگەر تۆ باوەڕت بە سزای ئیعدام و کوشتن و سەر بڕین و دەست و قاچ بڕین نەبێت.
٢٠-ئەگەر تۆ باوەڕت بە جیهاد نەبێت لەکاتی پێویستدا نەڕۆی خۆت بە کوشت بدەی خەڵکی سیفیلی کافرەکان بکوژی.
٢١-ئەگەر باوەڕت بە دوعا نەبێت و هەر نەخۆش بکەوی و بچیتە دوکتۆرو نەخۆشخانە ودەرمان و دەرزی بە کار بهێنیت ئەگەر نەڵێ ی مردنهەر بە دەستی خوایە و ڕۆژی مردنت بۆ نوسراوە.
٢٢-ئەگەر کۆمەک و یارمەتی و سۆشیال و پارەی کەمئەندامی وەر گریت هەرچەندە ئەو پارەیە لە دەوڵەتەوە بۆت دێ بەڵام بەشێکی زۆریباجی کۆکراوەی دیسکۆکان وباڕەکان و شوێنەکانی قومار کردن و…هتد . بە تایبەت بۆ ئەوانەی لە ئەوروپا دەژین.
٢٣- ئەگەر نەخۆش بیت لەوانەیە پێویستیت بە فەحس بێت ئەگەر قبوڵ بکەی دوکتۆرەکەت هاوڕەگەزی خۆت نە بێت یا لە دینێکی تر وە یا بێدین بێت..
٢٤-ئەگەر مەشروب بخۆیتەوە یا جگەرە بکێشی ئەگەر گۆشتی بەرازو گۆشتی حەرام بخۆی.
٢٥- ئەگەر فەرزەکانی ئیسلام جێ بەچێ نەکەیت..
٢٦- ئەگەر منداڵەکانت نەخستە سەر ئایینی ئیسلام و مێشکی ناسکی ئەوانت پڕ نەکرد لەترسی عەزابی قەبرو مارودووپشک و ئاگری دۆزەخ.
٢٧- ئەگەر تۆ باوەڕت بەو زانستانە بێت کە ئیسلام رەد دەکەنەوە وەک ئەوەی زەوی خڕە و بەدەوری خۆردا دەسوڕێتەوە.. .
٢٨- زۆر پرەنسیب و ئەحکامی تر…….
تۆ وەک موسڵمانێک لەوانەیە چەند خاڵێک لەوخاڵانە بە عەقل و بە کردو□ بتوانی پەسەند بکەی بەڵام نەک هەموویان جا ئەگەر هەمووتپەسەند نەبن ئیتر تۆ ئیسلام نیت ، لە سەر ئەم بنەمایانە پێم وایە لە ٠/٠٩٩ ی موسڵمانان ئیسلام نین . بۆیە ناکرێ بووترێت لە جیهاندا یەکملیارو نیو ئیسلام هەیە .ئەم حوکمە من نایدم ئەوە ناوەڕۆک و حوکمی شەریعەی ئیسلام دەیدات.
خەڵک لەم سەردەمەی ئەمڕۆدا هەرگیز بۆی ناکرێ هەموو ئەو حوکمانە بەعەقل و بە کردو□ قبوڵ بکا ،لەوانەیە چەندین حوکمی تریش هەبننەتوانن باوەڕی پێ بێنن و بە کردەوە ئەنجامی بدەن . هەر لەم سەردەمەدا ڕێژەی پەشیمان بوونەوە لە ئیسلام زۆر زیادی کردوە بە تایبەتئەوانەی ڕوویان لە ئەوروپا کردوە یا دەبنە مولحید یا مەسیحی یا زەردەشتی . ئەگەر ئازادی لەو ووڵاتانەش کە ئیسلام تێدا زۆرینەیە هەبێتدڵنیام ڕێژەیەکی زۆر لە خەڵکەکەی واز دەهێنن بەڵگەش بۆ ئەمە کوڕو نەوەی پیاوانی ئایینیە کە لەدەروەی وولات

دەژین ، هەکارەکەشپڕەنسیب و ئەحکامەکانی ئیسلامە کەلە گەڵ ئاستی هۆشیاری و پێشکەوتنی زانستی و کۆمەڵایەتیەکاندا نایەتەوە تا ئەم پێشکەوتنە بەردەوامبێت ئایندە نە بە ئیسلامەو نە بە هیچ ئاینێکی تر .

سەرەڕای ئەمانە ئیسلام لە چەندین مەزهەب و تایفە پێک هاتوە هەموو شیان ئەوانی تر بە ئیسلام نازانن لە بۆچوونی ئەواندا تە ئیسلام نیت: ئەگەرشیعەبیت ،ئەگەرسونە بیت ،ئەگەر سەلەفی بیت ،ئەگەر سەلەفی جیهادی بیت ،ئەگەر سۆفی و دەرویش و شێخ بیت، ئەگەر عەلەوی یااسماعیلی بیت،ئەگەر ئیسلامی سیاسی بیت و باوەڕت بە حیزب وپەرلەمان هەبێت.

جگە لەمانە لە ناو خۆی ئەمانەشدا چەندین مەزهەب و تایفە هەن یەکتری ڕەد دەکەنەوە هیچکامیان ئەوی تر بە ئیسلام نازانێ . ئەگەرجارێکی تر لە سەر ئەم پەیوەرانە موسڵمانەکان بخەیتە ژێر فەحسەوە کەسی نامێنێت .

لە ڕووی واقعەوە ئیتر تۆ چۆن دەتوانی بڵێی ئیسلام یەک ملیارونیوە یا داهاتووش بۆ ئیسلام دەبێت بۆ هەموو پێوانەیەک ئەمە ڕاست نیە . ئەوەی کەناڵەی ڕووداو باسی دەکا کە ئایندە بۆ ئیسلامە یا میدیایەکی تر دەیڵێت بۆ هەر ئاینێکی ترە ، لە ئاستی پروپاگەندەی سیستەمیسەرمایەداری بۆ گەرم کردنی بازاڕی خۆی هیچی تر نیە بە بڕوای من . وەک مەنسوری حیکمەت دەڵێت ئایندەی ئاینەکان وای لە دێ خەڵکوێک جۆک ونوکتە باسیان دەکا یا وەکو ئەفسانەی دێو و خێوەکانی لێ دێت . هەر ئێستاش ئەم ڕاستیە دەبینرێ لە ناو کۆمەڵانێکی زۆریخەڵکی جیهاندا .

ئەوەی ڕاستیە زەمینە ماددیەکانی کۆمەڵگای چینایەتی ئەمەیە بۆ بەدی هێنانی کۆمەڵگایەکی ئازاد و یەکسان ئامادەیە ئەگەر پراکتیک ولایەنی هۆشیاری مرۆڤ ئامادە بکرێ بۆی . زەمینەی ماددی بۆ شێوەشیکی سۆشیالیستی و کۆمەنیستی ئامادەیە .

سەردار عەبدوڵا حەمە

١٢/٢/٢٠٢٠

یادی ٩ ساڵەی ١٧ی شوبات ... نوری بەشیر

هەلومەرجی کوردستان و ناوچەکە و دەرسەکانی!

١٧ شوباتی ٢٠٢٠ نۆ ساڵ بەسەر ئەو خرۆشانە جەماوەریە گەورەیەی خەڵکی کوردستاندا تێدەپەڕێت کە وەرچەرخانێکی مێژوویی گەورەو گرنگ بوو لە ئاڵوگۆڕی پەیوەندی نێوان دەسەڵاتی حزبەکانی کوردایەتی و جەماوەری کرێکارو کەمدەرامەتی کوردستاندا.
ئەم ناڕەزایەتی و راپەڕینە جەماوەریە هەمان هەلومەرجی شۆڕشگێرانەی هەبوو کە راپەڕینەکانی وڵاتانی باکوری ئەفریقا لەوانە میسرو تونس هەیبوو. ناوەرۆکی هەموو ئەم ناڕەزایەتیانە لە میسرو تونس و تا دەگاتە کوردستان، فرانبوونەوەی کەلێنی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی نێوان دەسەڵات و جەماوەر بوو کە لەلایەک دەسەڵاتەکان کەمایەتیەکی کەم لە سەرانی حزبە بۆرژوا قەومی و ئیسلامیە میلیشیا و سەرمایەداران و دەسەڵاتی بنەماڵەکانیان کەهەموو سەروەت و سامانی کۆمەڵگایان لەدەستدا بوو، لەولاوە زۆربەی کۆمەڵگا لە کرێکاران و کەمدەرامەتانی کۆمەڵگا لە مامۆستایان و کارمەندان و کاسبکاران و لاوان خراپترین بارودۆخی ژیان و نەبونی و نەداری و سەرکوتیان بەسەر دەبرد.
لەباری سیاسیەوە هەموو دەسەڵات و جومگە سیاسیەکانی کۆمەڵگا هەمووی لەدەست ئەو کەمایەتیەدا بوو وە جێگایەکیشی نەهێشتبووەوە بۆ خەڵک کە بتوانێت بەرگری لە خواست و داواکاریەکانی خۆی بکات، ئەگەر ناڕەزایەتیەکیشیان بکردایە ئەوە بە ئاژاوەگێڕ و دەستەکی لەپشتەوەیە سەرکوت دەکرا.

لەباری کۆمەڵایەتیەوە کەلێنی نێوان دەوڵەمەندان و هەژاران لە ژیانی ڕۆژانەو لە خانووبەرەو لە تازەترین مۆدیلەکانی تەکنەلۆجێیا و سەفەرو سیاحەت و پێداویستیەکانی کۆمەڵگا هێندە بەرچاوبوو کە زۆربەری خەڵکی کۆمەڵگاو خێزانەکانیان توشی جۆرەها کێشەی دەرونی و ئابوری و کۆمەڵایەتی دەکردەوە. ئەمە وای کردبوو کەکەلێنی نێوان ئەو دوو چینە، چینی بۆرژوازی و سەرمایەداران و بەرپرسان لەلایەک و چینی کرێکارو کەمدەرامەتی کۆمەڵگا لەلایەکی ترەوە ئەرزو ئاسمان بێت، ئەوەبوو لە میسرو تونس دەسەڵاتی چەند ساڵەیان کۆتایی پێهێنا ئەگەرچی نەگەشتنە خواستەکانیان، وە لە کوردستانیش پاشەکشەی

پێکرا، بەڵام خواستەکانی خەڵک هەر لەجێی خۆیدایە.
ئێستا کە ٩ ساڵ بەسەر ناڕەزایەتیەکانی ١٧ شوباتی ٢٠١١ دا تێدەپەڕێت، هەلومەرجی کوردستان خراپتر بووە باشتر نەبوو، دەسەڵاتی بۆرژوازی کوردی زیاتر شەفاف و رۆشنتر و یەکگرتوو تر لەگەڵ ئۆپۆزسیۆنی ئەو دەورەیەدا حکومەتیان تەشکیل داوەو لە بەرامبەر بە خواستەکانی خەڵک و کوشتارەکانی ١٧ی شوبات و کارەساتی ١٦ی ئۆکتۆبەر و برسیکردن و بێئاو و کارەبایی و بێکاری و چارەکە موچەو بێموچەیی هیچ وەڵامیکیان نیە.
تا ئەو جێگەیەی بە هەلومەرجی ناوچەکە دەگەڕێتەوە لە ٩ هەمین ساڵیادی ١٧ شوباتدا لە درێژەی هەلومەرجی شۆڕشگێڕانەی کوردستان و وڵاتانی میسر و تونسدا، ئێستا وڵاتەکانی لوبنان، عێراق و ئێران هەمان هەلومەرجی شۆڕشگێڕانەی لە بەرامبەر دەسەڵاتداری حزبە قەومی و ئیسلامیە میلیشیاکاندا هەیەو خەڵک ڕاپەڕینێکی جەسورانەی دەستپێکردووە کە ئەم دەورەیەو ئەم ڕاپەڕینانە تایبەتمەندی خۆیان هەیە لە پێشڕەوی و کەموکوڕیدا، هەروەها خاڵی هاوبەشیشیان هەیە لەگەڵ ناڕەزایەتیەکانی کوردستان و میسر و تونسدا.

دوای نۆ ساڵ لە راپەڕینەکانی کوردستان و میسر و تونسدا، راپەڕینەکانی ئەم بزوتنەوە شۆڕشگێڕانەی ئێستای ناوچەکە و سودانیش چەندین مانگ تێدەپەڕێنێت، کە بەجیا لە وڵاتانەوە بەرامبەر سیاسەت و دەسەڵاتی حزبە بۆرژوا قەومی و ئیسلامیە میلیشیاکان لە لوبنان و عێراق و ئێرانداو فشارهێنان لە لوبنان و عێراق بۆ لەسەر کارلابرنی حەریری و عادل عبدولمەهدی، لە سودان لابردنی عومەر حەسەن بەشیرو خەبەری دادگایی کردنی بەفراوانی میدیاکانی دنیای گرتۆتەوە هەر ئەم رۆژانەدا، بەڵام هێشتا نەگەشتووە بەو داواکاریانەی کە بۆی هاتنەمەیدان.

هاوکات ئەو راپەڕینانەی ناوچەکە خاڵی هاوبەشیان هەیە بەدژی دەستێوەردانی ئێران و ئەمریکا لەناوچەکەدا و لە وڵاتەکانیاندا بەتایبەت دەستێوەردانی ئێران لەعێراق، سوریا، لوبنان، یەمەن و کوردستاندا، وەک هێزێکی ئیسلامی کۆنەپەرست و دژی ئینسانی لەناوچەکەدا مۆری کۆنەپەرستی و کوشتوبڕی خۆی لەناوچەکە داوە و هێزە کۆنەپەرستە قەومی و ئیسلامیەکانی لەدەوری خۆی سازداوە.
بۆیە بزتنەوەی شۆڕشگێڕانەی ئەمڕۆ بە دژی ئەو هێزە کۆنەپەرستانە راستەوخۆ دژایەتیە بەرامبەر بە جمهوری ئیسلامی ئێران و ئەمەریکا کە هەریەکەیان لەگۆشەیەکەوە بوونەتە چەتری پارێزگاری لەو هێزە میلیشیا دژی کرێکاریی و جەماوەریانەی ئەو وڵاتانە.

خۆپیشاندانی ئەمڕۆ ١٣ی شوباتی عێراق و هاتنەمەیدانی ڕیزی فراوانی ژنان و داواکاری مافەکانی ژنان و دەستورێکی عەلمانی، هەم ئەم راپەرینانەو هەم ئەم هاتنەمەیدانەی ژنان نیشانەی دەورێکی تازەیە لەژیانی سیاسی وکۆمەڵایەتی سەرجەم ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

خاڵە لاوازەکانی ئەم هەلومەرجە شۆڕشگێڕانەیە و ناڕەزایەتیەکان کە لە وڵاتانی ناوچەکەدا هەیە بە ئێستای کوردستانیشەوە، ئەوەیە کە ئەم ناڕەزایەتیانە لە عێراق، لوبنان و ئێران، تا دەگاتە میسرو تونس و سودانیش، وشیاری چینایەتی و هەم ڕێکخراوبوونی چینایەتی بەخۆیەوە نەگرتووە، واتە ئەوەبوو کە خەڵکی کرێکار و کەمدەرامەتی کۆمەڵگا راستە بەهۆی کەلێنێکی گەورەی نێوان بۆرژوازی دەسەڵاتدار و جەماوەری کرێکارو مەحرومانی کۆمەڵگاوە ناڕەزایەتیان نواندو لە دوو وڵاتی تونس و میسر دەسەڵاتیان روخاند، بەڵام نەیانتوانی دەسەڵاتی جەماوەری خۆیان بگرنە دەست، بەمەش نەیانتوانی ئەو خواست و دواکاریانەی کە بۆی هاتنەمەیدان بەدەستی بهێنن.

بەهەمانشێوە لە کوردستان بەهۆی ناوشیاری چینایەتی و نا ڕێکخراوبوونەوە، کە بەرئەنجامی لەمەیداندا نەبوونی چینی کرێکار وەک هێزی چینایەتی کەمەری خۆی بدات لەو بزوتنەوەیە و زاڵ نەبوونی سیاسەتی کۆمۆنیستی و مارکسی بەسەر بزوتنەوەکەدا و قەتیسمانەوەی ئەو ناڕەزایەتیانەی لە ناوچەیەکی دیاریکراو مەیدانی دیاریکراودا کە مەیدانی ئازادی سلێمانی بوو، لە جیاتی ڕێکخراوبوونی خەڵک لە شوراکانی خۆیاندا لەگەڕەک و کارگەو کارخانەو زانکۆ و قوتابخانەکانداو کۆکردنەوەیان لەڕێگای شەبەکەکانی پەیوەندی ئەم شوێنانەو سەرتاسەری بوونەوەی ناڕەزایەتیەکان و کۆکردنەوەو ڕێکخستنی زۆربەری کۆمەڵگا لەدەوری خواست و داواکاریەکان، فرسەتی دا بە دەسەڵات و ئۆپۆزیسیۆنی سازشکار کە کۆنترۆڵی ئەو ناڕەزایەتیانە لەو شوێنە دیاریکراوانەدا بکات و ناڕەزایەتیەکان پاشەکشە پێبکات. خاڵی لاوازی بزتنەوەی ناڕەزایەتی ئەمڕۆی عێراق هەمان سیناریۆی ١٧ی شوباتی کوردستانە، ساتوسەوداکانی ڕەوتی سەدری ئێستای عێراق دووبارەبوونەوەی هەمان سیناریۆی ١٧ی شوباتی بزوتنەوەی گەڕانە لەکوردستان.

راستە ناڕەزایەتیەکانی ١٧ی شوبات پاشەکشەی پێکرا، بەڵام لەماوەی ئەم نۆ ساڵەدا بەردەوام خەڵک بەشێوەی جۆراوجۆر ئەگەرچی پەڕشوبڵاو بووە بەڵام لە نارەزایەتیەکان بەردەوام بووە، ناڕەزایەتیەکانی ئەم ماوەیەی ناوچەکانی سەید سادق، عەربەت، چەمچەماڵ و پێنجوین. راستە لە ١٧ی شوباتدا خەڵک خۆشخەیاڵی بە ئۆپۆزیسیۆنی بۆرژوازی

گۆڕان هەبوو بەڵام ئێستا هەمان ئۆپۆزیسیۆن لەسەر حسابی پاشەکشە پێکرتدنی خۆپیشاندان و ناڕەزیەتیەکان و کوژران و سەرکوتەکانی ئەوکات شەریکی دەسەڵاتە. بەڵام بەدوای ٩ ساڵ لە ١٧ شوبات و سی ساڵ لەدەسەڵات و کارنامەی حزبەکانی کوردایەتی بەهەموو باڵەکانیەوەو بەکابینەی هاوبەشی سێ لایەنی پارتی، یەکێتی و گۆران، بەسەرکوت و چەواشەکاریەکانی هەموو بۆژوازی بە قەومی ئیسلامیەوە، خەڵک ڕۆژوانە زیاتر نەفرەتیان لێدەکات. راپەڕین و ناڕەزایەتیەک ک□ ئێستا ناوچەکەی داگرتووە هەمان هەلومەرج لەکوردستاندا هەیە و ئەگەربمانەوێت ئەو هەلومەرجە بگۆڕێت دەبێت بە ئامادەیی زیاتر لەو ناڕەزایەتیانەی ناوچەکە بێینە مەیدان تا بتوانین ئایندەیەکی باشتر بۆ خۆمان و نەوەی داهاتوو دابین بکەین.

گەڕانەوە بۆ ماتریاڵ … دانا عەسکەر

بەیانییەک دێت کەسمان لێرە نین ..
هەموومان دەگەڕێینەوە سەر میزاجی با ..
بە پیاسەیەکی ئاودا رۆدەچین ..
یادەوەرییەکانمان لەسەر مێزی نانخواردن بەجێدێڵین ..
روانینمان بەعەلاگەی جلەکانەوە هەڵدەواسین ..
بەیانییەک کەسمان لێرەنین..
هەموومان دەگەڕێینەوە سەر یاسای میتافیزیک ..
ئالوودەبوونمان هەڵدەدەینە نێو تەپڵەکی جگەرەوە
پێکەنینمان وەک توک□ی گوڵ□ بەرڕۆژە هەڵدەدەینە سەر شەقام ..
ئیتر تا تاقەتمان هەبێت گیرفانەکانمان پڕ دەکەین لە ناوکەخورمای بێکەسی و
خەیاڵمان وەک دەبەیەکی بەتاڵ، بەدەم باوە هەناس□ک□ی تێدەکەوێت ..
بەیانییەک دێت کەسمان لێرە نین ..
هەموومان دەگەڕێینەوە سەر دڵۆپی خوێن ..
بە شەڕی بیابانێکدا هەڵدەگەڕێین ..
بەشێک لە کەرامەتمان ئێستاش لە نوگەرەسەلمان هەڵدەقرچێت..

چەلەکەی تینوێتیمان لەسەر لێوی کانییەک دەمرێت..
بەیانییەک دێت کەسمان لێرە نین ..
ئاو لەبری ئێمە قژ دادەهێنێ ..
با لەبری ئێمە پیاسە دەکات ..
هەور لەبری ئێمە وێنە دەگرێت ..
خۆر لەبری ئێمە ژوان دەگرێت ..
بەیانییەک دێت کەسمان لێرە نین ..
پارچەی شکاوی روحمان و ..
دوکەڵی ڕەشی هەناسەمان نەبێت ..
بەیانییەک دێت کەسمان لێرە نین .

دانا عەسکەر.

سەردەمێک کە زوو دێت و ئاسان تەواو دەبێت … شەنگار سابیر

هەمووی بەهۆی تەنیایی قووڵی بەشەرەوەیە
کە قیامەت زوو دێت و ژیان زوو تەواو دەبێت،
بەهۆی ساردیی زەمەنەوەیە
کە زستان زوو دێت و خودا زوو تەواودەبێت.
هەرشتێک کە وێران دەبێت
سەرەتاکەی وا لە بێباکی قووڵی ژیاندایە،
کە بێ هیچ حیکمەتێک دێت و گەمزانە زوو تەواو دەبێت.
ئەم هەموو تاریکییەی کە دێت و
ڕۆحمان بە قەترانی خۆی ڕەش دەکات،
بەهۆی دڵتەنگی ئەبەدی ئێمەوەیە
کە بەیانیان زوو دێت و شەوان ئاسان تەواو دەبێت.
هەرکات دەستدەبەین بۆ گوڵێکی غەمگین
هەرکات بۆنی تریاکێکی شێدار دەکەین
بەهۆی تەزیوی حیکایەتەکانمانەوەیە،
کە گوڵ زوو سیس دەبێت و جوانی ئاسان خۆی وندەکات،
ئیشراق خێرا تەواو دەبێت.

دەچینە هەر بەهارێکەوە
بۆن بە تەری هەر شەو بۆیەکەوە دەکەین،
بەهۆی وەحشەتی دێرینی مێژووما نەو□ یە
کە بەهار زوو دەروات و گیا حەکیمانە زەرد دەبێت.
لەهەر چەمێکـ..بەئاوی هەر کانییەک روخسارمان
دەشۆین،
بەهۆی ئەم تەپوتۆزە دێرینەی خوداوەیە
کە جەهەنەم زوو دێت و بەهەشت لە گوماندا ئاسان تەواو دەبێت.

تـــوانەوە … شەماڵ ڕەشید

دەتوێنەوە شـــاخە سەهۆڵینەکان
لە تـــاوی هەتاو نـــا
بەدەنگـــی بـــۆمبـــاکان
بە گـــەرمی تەقینەوەی ناپاڵمەکان
بە گـــڕی کارخانەکان
بە ئاهـــی گەرمی هەژارەکان
دەتوێنەوە شـــاخە سەهۆڵەکان

ورچێکی ســـپی
بـــاوەشێنی بێچوەکانی دەکات لەناو شاخەسەهۆڵەکاندا
ب□ تریقێک جلەکانی بەری داکەندوە
هێلکەی نەوڕەسەکان پیس بوون لە گەرمادا
فلامینگۆکان بەقرچەی دڵی سەهۆڵەکان سەماناکەن

زەوی گـــەرمایەتی
سکی دەچێت توشی ڕشانەوە بووە
دەپژمێت کۆکە ڕەشەیەتی
زەوی سکی بەتاڵ بووە تەوە لە وزە
کچێکی نەخۆشه
لاواز لاواز سێبەرەکەیشی ناینا سێتەوە
لەلایەک پرچی دەسوتێت
لەلایەک ئەستێرەکانی دەکەونەخوار

دڵی لەسەدلاوە کون بووە
مەمکێکی توشی شێرپەنج□ بووە
مەمکێکی دەیان زوحاک لمۆزیان تێ چەقاندوە

کچێکی باریکەلەی نەخۆشە زەوی
دەیان پەرستاری درۆزن
جوانکاری بۆدەکەن چاوی ڕەنگ دەکەن
مانگ دەخەنە سەر ڕوخساری
پرچی دەستکردی بۆ دادەنێن
ئەو هەر زەرد و زەرد و زەرد هەڵدەگەڕێ
نوزە نوز لەژێر لێوەوە گۆرانی بۆ گۆڕە
ز□ بەلاحەکەی دەڵێ

زەوی ئاوسە
بەکارەسات لەمانگی حەوتەمیدایە
دەڕوات و دەکەوێت و هەڵدەستێتەوە
خوێنی ل□ بەر دەڕواو بێزوو بە مەرگەوە دەکات
هێز دەداتە بەر خۆی و بەراویتە نا بێت
ماویەتی و لەدوا ساتەکانی
دوو گیانیدایە

شاخەکان دەتوێنەوە بەفری ڕەش دەبارێت
دۆلفینەکان میهرەبانیان دەگۆڕنەوە بە ڕق
نەهەنگەکان نافیشکێنن
قرشەکان کەڵبەکانیان دەسوون
شێرەکانی دەریا
شوێنێکیان نەماوە بۆ خلیسکانێ
سەگەکانی دەریا دەگرین بۆ توانەوەی سەهۆڵەکان

ئێمە بێ باکانە سەیری توانەوەی ڕۆحمان دەکەین
سەیری توانەوەی دایکمان دەکەین
سەیری ناکەین
چاومان دەگرین
سەیری ناکەین
گوێمان دەگرین هەتا هاڕەی وردبوونی خۆمان نەبیستین
ئێمە شاخەسەهۆڵەکانمان تواندەوە
هێندە چاوچنۆک بووین
شاخە سەهۆڵەکان یەک جار دەمرن

شاخ□ س□ه□□کان ک□ توانەوە هەمووشت غەرقی
توڕەی خۆیان دەکەن
یەک جار هەلی ترمان ناد□ نەوە
یەک
جار
و
بـــەس

شەماڵ ڕەشید

بەفری چی؟ … نەوزاد بەندی

بەفری چی ؟
کەی ئێمە شایانی بەفرین
تا ببارێ؟
هاتبوو کیژێکی حەمرین
وەک کچە شقارتە فرۆشەکەی
ئەندەرسن ،
لەگەڵ خۆی بەرێ ..
کەی قەت بەفر
گەیشتۆتە لای عەرەبی
ورگدڕاوی
نەوتخۆری
خەڵک و خاک فرۆش ؟
هاتبوو کۆمەڵێ گیانی
پڕ برین لەگەڵ خۆی بەرێ و
بە وەکیلی کێڵگە نەوتەکانیش بڵێ :
بیخ□ نەوە
دۆزەختان خۆش ..

بەفری چی ؟
ئەم دز ئاوایە ،
کەی هی بەفرن ؟

ئەم ئاوایی
ترسنۆک و
خۆپەرستە ،
کەی شایانی
تارای زیوینی بێگەردن ؟
هاتبوو
کۆمەڵێ گوڵی
بێ ئینجانە و
بێ خاکی
ژێر خێمە ببا ..
هاتبوو
ئەو توێژە تەنکەی
بە حیساب باوەڕ و
وەفای ئێمە ببا ..

هات و
ئەو گیانە پاکانەی
لەگەڵ خۆیا برد و
پێش ئەوەی دابەزێ
توایەوە ..
بوو بە تف و
بەناوچاوی
نەوت دزەکانا
هاتەخوار
بۆ یەک چرکەیش نەمایەوە ..

بەفری چی ؟
ئەمبوڵانسێکی
خوا بوو ،
کۆمەڵێ گیانی
پاکی بار کرد ..
حەیای کۆمەڵێ
گەندەڵی
خاک و خەڵک فرۆشیشی برد ..

بەفری چی ؟

خۆشەویستی پێویستی بە ڕۆژی تایبەت نیە… ئەحمەد کامەران

14 شوباتی هەموو ساڵێك لە سەرانسەری جیهان بە ڕۆژی خۆشەویستی دیاری کراوە کە ناویان لێ ناوە (ڤالانتاین) هەرچەندە ئەم ناوە مێژوویەکی دوورودرێژی هەیە کە دەگەڕێتەوە بۆ سەدەکانی ڕابردوو وە بەتایبەتیش بۆ بەسەردەمی ڕۆمانیەکان.

بەکورتیەکەی ئیتر ئەم ڕۆژەیان بە ڕۆژی خۆشەویستی داناوە, کەخۆی لە بنەڕەتدا بەدیاریکردنی ئەم ڕۆژە بۆ خۆشەویستی شتێکی زۆر بێکەڵکە و هیچ مانایەکی ئەوتۆ نابەخشێت , چوونکە دەبێت خۆشەویستی هەموو ڕۆژێك لەناو دڵی مرۆڤەکان زیندو بێت و هیچ کاتێك خۆشەویستی خۆیان بۆ یەکتری لەدەست نەدەن بەتایبەتیش خۆشەویستی نێوان(کچ و کوڕ) کە بە خۆشەویستیەکی گرنگ دادەنرێت کە لە پاشان ئەم خۆشەویستیە دەچێتە قۆناغی هاوسەرگیری و پێك هێنانی ژیانێکی نوێوە, نەك خۆشەویستیەك لەسەر بنەمای کات بەسەر بردن و ڕابواردن درووست بێت کە ئەوەش کۆتاییەکەی بە دڵشکانی هەردولا کۆتایی دێت, ئەگەر چی لەم ڕۆژەدا کە پێی دەگوترێت ڕۆژی خۆشەویستی دەبینین عاشقە درۆزنەکان واتە ئەو عاشقانەی داهاتوویان بە دابڕان و چەندین ناخۆشی دیکە کۆتایی دێت بەهۆی ئەوەی بنچینەی خۆشەویستیەکەیان لەسەر درۆ شتی ڕووکەشی درووست کردوە کە ئەمەش هەرزوو ئەم خۆشەویستیە تووشی پووکانەوە دەبێت بەڵام بۆ هەڵخەڵەتاندنی خۆیان هەڵدەستن لەم ڕۆژەدا بە پێشکەشکردنی گوڵ و دیاری چەندین قسەی بریق وباقی دیکە کە کۆتایی ئەو قسانە هەمووی دەبێتە لێك دابران و هیچی دیکە…

بەڵام عاشقە ڕاستەقینەکان گاڵتەیان بەم ڕۆژە دێت چوونکە لەلای ئەوانە بنچینەی خۆشەویستیەکەیان لەسەر کۆمەڵێك پرەنسیبی ڕاستگۆیانە درووست بووە کە هەتاوەکو مردن پەیمان بەیەکتری دەدەن لەگەڵ خۆشەویستیەکەیان ڕاستگۆو بن و هیچ کاتێك خیانەت لەیەکتری نەکەن و لە دەرئەنجامیشدا بەهۆی ئەو خۆشەویستیە پاکەیان کە درووستیان کردوە لە کۆتاییەکەیشیدا دەبنە خێزانێکی بەختەوەر و ئیتر هەموو ڕۆژێکیان بەخۆشەویستی و گوڵ و دیاری چەندین قسەی خۆشەویستانە دەڕازێننەوە بۆ یەکتر کە ئیتر پێویستیان بەهیچ

ڕۆژێکی دیاری کراو نابێت بۆ خۆشەویستی بەڵکو ئەوانە لە بنەڕەتدا هەموو ڕۆژێکیان بەخۆشەویستی بەڕێ دەکەن.